

GLAS SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto IV. - 4 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 19. 2. 1957

KULTURNI VEČERI V LETU 1957

Od redne sezone kulturnih večerov nas sicer loči še nekaj tednov, toda že pred dobrim mesecem je odbor SKA napravil program, ki ga je potem uprava po svojih najboljših namenih razporedila tako, da bi mogel biti izvedljiv, če ne bodo nastopile ovire.

Namen kulturnih večerov je jasen: pokazati članstvu vse najboljše, kar more slovenski kulturni delavec producirati, potem pa to objaviti v publikacijah, če je mogoče. Namen je jasen; ali je uspeh zadovoljil pričakovanja, je drugo vprašanje, na katero je odgovarjala kritika in smo ji za njene odgovore iskreno hvaležni, najsi so bili včasih negativni. Nobena stvar nas mamreč tako ne boli, kot očitek domišljavosti, češ da mislimo, da vse zmoremo. Naše težnje še niso naši dejanski uspehi. Naši uspehi so samo del naših teženj.

V Buenos Airesu živi samo en del naših ustvarjalcev. Že v prejšnjih letih smo skušali pritegniti h kulturnim večerom, ki so dobra preizkušnja vsebine pred dokončno objavo, tudi ustvarjalce izven Argentine. Do neke mere se je to posrečilo samo literarnemu odseku. Pa je vendar moral v lanski sezoni posebni večer "inozemskih" avtorjev odpasti, ker niso poslali svojih prispevkov.

V obeh znanstvenih odsekih, filozofskem in zgodovinskem, vsaj načelno pritegnitev izvenargentinskih članov k sodelovanju na kulturnih večerih ni težka. Težkoča je v tem, da uredniki na njihove prispevke že težko čakajo in jih čimprej objavijo, ne da bi čakali na diskusijo v Buenos Airesu. Tudi v literarnem odseku je bilo že nekaj recitacij tržaških, severnoameriških in morda še kakšnih drugih avtorjev, čeprav je omenjeni inozemski večer odpadel. V umetniškem odseku je položaj še bolj kočljiv. Pri teh deravnih sredstvih in pri tem skopem zanimanju za slovenske umetnine je pošiljanje kipov in oljnih kolekcij v Buenos Aires predraga stvar, ker podražijo pošto še razne carine. Možna je bila sicer grafična razstava, pa res ne vem, zakaj med našimi ljudmi za grafiko ni pravega zanimanja. Toda v upodabljaški umetnosti je vsaj v Meddobju možno širjenje umetnin med naročnike naših publikacij; druga možnost pa je v opremi knjig, kar je res uspeh SKA. O delu reproduktivnih umetnikov v glasbenem in gledališkem odseku pa more naš širši krog obvestiti samo kritika. Originalne stvaritve revija in knjižna izdanja lahko posredujejo (Geržiničev oratorij, Javornikov prizor, Willenpartovo dramo v eni prihodnjih števil Meddobja), izvajalne kvalitete pa samo neposredno z besedo. In vendar je tudi izvajanje, reprodukcija, eminentno umetniško delo, ki ga tu ne smemo zanemariti, kot se veselimo poročil o Renerjevih in Filejevih, pa Peterlinovih in Pavlovičevih uspehih drugod po zemeljski obli.

Še na eno stvar bi opozoril. Na jubileje! Jubileji so gotovo privlačni za ponovno pogleditev v jubilentova dela. Zgolj in samo praznovanje pa ne spada v naš program. Smo si pač izbrali drugačen način delovanja, že zato, da ne posegamo v delovanje drugih kulturnih organizacij. Če smo za Cankarjev jubilej izbrali bralno predstavo Lepe Vide, smo pač hoteli pokazati vsaj poskus novega gledališkega udejstvovanja; predavatelj je pa Cankarja, Ketteja in Sardenka pokazal kot jih danes, v novih časih in iz tujine vidimo. Pri Linhartu je bilo važno, da spoznajo naši ljudje poleg Matička in Micke tudi še nepoznano Jenny. Mozartov in Schumannov večer sta bila važna bolj zaradi nastopajočih in sta bila jubileja pripravna zaradi kvalitetnega repertoarja, iz katerega so izvajalci lahko kvalitetno črpali. Rilke je pomemben, ker je bil vzornik mnogim slovenskim pesnikom, kar sta domovina in tujina pozabili.

Ta načela so važna tudi za letošnjo sezono. Rozman je noviteta. Plečnik še vedno nima stilnega analitika. Družabni večer naj pokaže komedijo del arte in razdeli med ljudi čimveč slovenskih umetnin.

(Konec na naslednji strani.)

Bistvo romana — govorim le o modernem romanu — ni v tem, kar se zgodi, marveč prav v tem, kar je izven tistega "zgoditi se": bistvo je v najčistejšem živeti, v biti in bivati posameznih junakov, predvsem pa v njega celoti ali pa v vzdušju, ki iz njega diha.

Ortega y Gasset

Vsa ustvarjalna moč pisateljeva je prav v tem, da zna predstaviti živo prisotnost vesolja tega stisnjenege sveta, v katerem smo se rodili in kjer smo se naučili ljubiti in trpeti.

Pa so vendar, odkar človek pomni, vzdržala samo tista dela, ki so povzela celotno dramo vsega človeštva in katerih pisatelji niso bežali pred neogibno prisotnostjo neozdravljive samote: v njenem objemu se je moral vsakdo od nas sprjeti s svojo lastno usodo, ki do smrti ne mine. — tista najvišja samota, ko vemo, da slednjic le umrjemo docela sami.

Dokler je srčika pisateljeve stvaritve človek, ustvarjen po podobi Očetovi, odrešen po zasluženju Sinovem in po moči Svetega Duha razsvetljen, ne bom takšnega pisca nikdar imel za mojstra obupa, naj je še tako temna podoba, ki jo je ustvaril.

Res, nedvomno je temna ta podoba. Temna zato, ker je zanj človekova narava zanjena, če ne celo popačena. Povsem očitno tedaj, da človekova pot skoz življenje, kot jo slika pero katoliškega pisatelja, ne more biti idilična, saj je tak umetnik po vesti dolžan, da prizna skrivnost zleza.

Grahama Greena kš-čanski pogled na svet prav nič ne razočara njegovih nevernih občudovalcev. Chesterton ga je zapisal, da kadar se v krščanstvu kaj izrednega zgodi, se je to izredno vedno tudi v živi resničnosti zgodilo. Če se ob tem zamislimo, bomo morda odkrili smisel skrivnostnega soglasja, ki tako presenetljivo ustvari čudovit most med umetnino katoliškega pisatelja, kot je moj prijatelj Graham Greene, in med neizmerno množico razkristjanjenih bralecev, ki hlasta za njegovimi romani in strmi nad njegovimi filmi.

François Mauriac, 1952,
ob podelitvi Nobelove nagrade

V nedeljo 3. marca 1957
ob triletnici ustanovitve
Slovenske kulturne akcije

II. POLETNI IZLET

članov in prijateljev v
San Miguel (kinta Kat. Del. krožkov).

odmevi

"Svobodna Jugoslavija", ki izhaja v Münchenu, je v svoji junjski številki 1956 objavila lepo oceno o knjigi Marijana Marolta "Zori, noč vesela". Sestavek nosi podpis Kosta in pravi med drugim:

"Svobodna Jugoslavija je na svojih straneh že zabeležila bogato kulturno ustvarjanje Slovencev v Argentini. V zadnjih letih je na čelu tega delovanja skupina kulturnih delavcev, ki... so se zbrali okoli Slovenske kulturne akcije. Na kratko, odkar je bila leta 1954 Slovenska kulturna akcija ustanovljena, je že postala središče kulturnega ustvarjanja Slovencev ne samo v Argentini, ampak sploh v zamejstvu in v nasprotju z bedo 'kulturnikov' v domovini, jo moremo smatrati za pravo predstavnico nespornih kvalitet slovenske kulture na splošno. V njenem okrilju sodelujejo najbolj znana imena slovenskih kulturnih delavcev, ki predstavljajo zvesto nadaljevanje resnične slovenske znanosti in umetnosti. Ker zajema vsa polja kulturne delavnosti, je SKA zbrala skoraj vse znane delavce z vseh področij in vseh nekomunističnih ideoloških smeri z vseh kontinentov... "Svobodna Jugoslavija" bo tudi v bodoče spremljala delo SKA, ki bi v mnogem mogla biti vzgled tudi drugim. Če upoštevamo, da je knjiga Marijana Marolta "Zori noč vesela" že njena dvanajsta publikacija, potem je to v naših težkih okoliščinah emigracije resnično nekaj pomembnega..."

Knjiga Marijana Marolta je brez vseh patetičnih navlak in zato deluje kot vzvišena pesem slovenski zemlji in njenim ljudem. V tem oziru je — po našem mnenju — za naše čase njena največja vrednost... Svoji tehniki pisanja je Marolt prilagodil celo jezik in stil, oboje precej spominja na slovenske književnike v preteklem stoletju in ravno zaradi tega v današnji slovenski književnosti deluje zelo zanimivo. Vendar to ni navadno nadaljevanje tiste književnosti, ampak nekaj popolnoma izvirnega... Knjigo je okusno opremil Andrej Makek... Maroltova knjiga more tudi v tem oziru biti v čast Slovenski kulturni akciji."

poročamo

"Slovenska beseda" izhaja že sedmo leto in je letnik 1956 zaključila z dvojnimi zvezkom, ki je posvečen štajerski. Kdor je spremljal razvoj revije v zadnjih letih, je moral z veseljem opaziti, da se lepo ueljavlja in da se krog njenih sodelavcev vedno bolj širi. V slovenski publicistiki zavzema revija pomembno mesto in ji nje-
no dosedanje delo gotovo obeta še lepši razmah.

V tem zvezku sodelujejo predvsem štajerski rojaki in so med glavnimi dr. Jozef Krivec, Branimir Pistivšek, Stanko Kociper, Janko Mernik, izmed ustvarjalnih članov Slovenske kulturne akcije pa sta prispevala prispevke tudi Marjan Marolt (Umetnost na slovenskem štajerskem) in Ruda Jurčec (Štajerska v slovenski politiki).

Revijo urejuje duhovni svetnik Karel Skulj, ki je tudi njen izdajatelj. Želimo mu najlepše uspehe pri nadaljnjem delu, vsem našim čitateljem in prijateljem pa priporočamo, da se nanjo naroče in tako omogočijo, da postane "Slovenska beseda" res naša prava družinska revija.

doma in po svetu

Mihovil Logar je po rodu Slovenec, a je postal naturaliziran Srb in zavzema danes v srbski muziki odlično mesto — enako kakor v prejšnjem stoletju Davorin Jenko. Skomponiral je novo opero "Tikva" (Buča); kritiki navajajo, da je delo v vseh pogledih uspelo.

Hrvatski kulturni delavci v Združenih državah so ustanovili Hrvatsko akademijo. Akademija si je nadela za glavno nalogo, da sestavlja bibliografijo vseh hrvatskih knjig, ki so v važnejših ameriških knjižnicah. Letos je ustanovila svoje znanstveno glasilo, ki nosi ime "Journal of Croatian Studies"; prva številka bo izšla to pomlad. Akademija je sklenila prirediti redne kulturne večere in je bil prvi 21. decembra 1956, ko je Vl. Markotić predaval o "Predzgodovinski dobi Hrvatske in prvih selitvah".

Revija "Osoba i Duh", tiskana v hrvatsčini v Madridu, je nehala izhajati. Prva številka je izšla v letu 1949. Pri reviji je sodelovalo tudi nekaj slovenskih intelektualcev, ki žive v Španiji.

Presenetljiv uspeh je v New Yorku dosegla igralska skupina, ki jo vodi sloviti francoski igralec, pisatelj in dramaturg Jean Louis Barrault. V začetku januarja je mojster na broadwayskih deskah uprizoril Paul Claudelovo "Knjigo Kristofa Kolumba" z glasbo Darius Milhauda. Po predstavi v buenosaireskem Teatro Colón pred tremi leti Barrault "Kolumba" ni izvajal vse do svojega zdajšnjega gostovanja v New Yorku. Newyorška uprizoritev, praviijo kritiki, je preseгла vsa pričakovanja. Enako se kritiki udišjo nad zavzetostjo in navdušenjem Amerikancev za miselno tako globoko, katoliško tako izrazito in gledališko ter muzikalno tako drzno stvaritev kot je Claudelov "Kolumb" v Barraultovi izvedbi. Isti igralec in režiser je to Claudelovo mojstrovino lani v Londonu posnel tudi na plošče.

Svetovno znani baletni mojster Serge Lifar, direktor koreograf baleta pariške opere je dal v teh dneh slovo svojemu poklicu. Umaknil se je v zatišje z izjavo, da se na odskih deskah ne bo več pojavil. Serge Lifar predstavlja docela novo poglavje v evropskem baletu 20. stoletja. Baletni umetnosti je za dolga desetletja nedvomno vtisnil svoj pečat. Njegova največja koreografija — napisal jih je čez 70 — je balet "Ikarus", ki je prvi moderni balet brez glasbe. Premnogim modernim glasbenikom je s svojimi stvaritvami pomogel do uspeha pri njih baletnih skladbah, tako Stravinskemu, Milhaudu, Honnegerju, Russelu in drugim.

3. UMETNIŠKA LOTERIJA SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

bo imela širši obseg kot dosedanja tovrstni prireditvi. Namenjena je članom, naročnikom in prijateljem po vsem svetu. Število umetnikov, ki bodo prispevali umetnine, je podvojeno. Poleg likovnih umetnin so med dobitki tudi literarne umetnine: pet celotnih izdanj Slovenske kulturne akcije!

Cena srečkam: 10 pesov, 1/2 dolarja, 200 lir, četrta funta, 150 fr. frankov. Na razpolago so pri poverjenikih Slovenske kulturne akcije po vseh deželah od 1. februarja naprej.

ŽREBANJE BO 4. MAJA 1957.

Poverjeniki, člani, naročniki in prijatelji Slovenske kulturne akcije! S prodajo oziroma odkupom srečk nje-
ne umetniške loterije boste pripomogli k čim izdatnejši podpori te naše važne ustanove v slovenskem zamejstvu. Lepo vabljeni k požrtvovalnemu sodelovanju!

V vsako slovensko stanovanje — čim več slovenskih umetnin!